



Anders Fogh Rasmussens tale ved Venstres landsmøde

Taler

Anders Fogh Rasmussen
Statsminister

Dato

27. november 2005

Sted

Odense

Godmorgen.

Velkommen til landsmødets anden dag. Jeg håber, at alle er friske, oplagte til en god debat om fremtidens Danmark.

I går gjorde jeg status over fire års regeringsarbejde, og jeg har skitseret omridset af tre store reformområder for de allernærmeste år. I dag vil jeg prøve at kaste blikket længere fremad, prøve at give en idé om hvor det er vi vil hen, hvilke langsigtede mål vi sætter for udviklingen af det danske samfund.

Jeg vil starte på Vallekilde højskole. Det er jo altid godt at komme på højskole. Det giver muligheden for at snakke om andet end dagen og vejen. Det giver muligheden for at trække de store linier op. Jeg var på Vallekilde i januar. Der var valgkamp. Vi havde en god debat om de store perspektiver, og det var der jeg blandt mange andre ting sagde følgende: Jeg er nået til den erkendelse, at de store ideologier hører det gamle samfund til. De store ideologier hører det gamle samfund til. Ja, der gik jo et gys igennem de stærke ideologer, og nogle af dem spurgte: Jamen har Anders da fuldstændig afsværget sig liberalismen?

Og jeg kan da godt forstå, at de stillede det spørgsmål. For man skal nok have

været på Vallekilde den dag for at have forstået den sammenhæng hvori den udtalelse faldt.

Men venner, jeg har været aktiv i Venstre i 35 år. Jeg har arbejdet sammen med mange af jer der sidder i denne sal i forskellige sammenhænge, og lige siden vi var sammen i Venstres Ungdom. Vi kender hinanden. I kender mine holdninger. Jeg har aldrig puttet med dem. Det, der binder os sammen, er et fælles grundsyn på mennesket og samfundet. Vi siger, i Venstre, mennesket frem for systemet. Jamen, det betyder også mennesket frem for det ideologiske system. Liberalismen er netop ikke en autoritær ideologi, hvor mennesket skal indordne sig under et ideologisk system. Nej, liberalisme det er et menneskesyn. Det er et menneskesyn, hvor vi siger mennesket først. Det er et menneskesyn, hvor vi siger at det enkelte menneske har ret til frihed og pligt til ansvar. Og frem for alt så er vi levende mennesker, og levende mennesker er åbne på nye indtryk, nye påvirkninger, nye erfaringer og nye opdagelser. Levende mennesker er levende optaget af at finde nye svar på nye udfordringer når samfundet forandrer sig. Og det danske samfund har rigtig nok forandret sig kolossalt i løbet af de sidste hundrede år. Så vi står overfor helt nye opgaver i fremtidens samfund, og det ville være et fejlgreb af dimensioner, hvis vi søgte at give de samme svar på fremtidens udfordringer, som vi gav på fortidens problemer. Jeg vil godt prøve at illustrerer den kolossale omvæltning der er sket i det danske samfund i løbet af de sidste hundrede år, og jeg vil gøre det ved at gengive nogle enkelte træk af min egen families historie. Ikke fordi den er enestående, men fordi den egentlig meget godt giver et billede af den kolossale sociale og økonomiske udvikling der skete

i det danske samfund i løbet af de sidste hundrede år, og så fordi den historie på en meget afgørende måde har præget mit syn på mennesker og på samfundet.

Vi skal tilbage i begyndelsen af det sidste århundrede. Min bedstefar var fattig slagteriarbejder i Grenaa. Han voksede op og han stiftede familie under meget meget beskedne, ja jeg vil sige fattige vilkår. Men han havde en ambition. Han

ville forbedre sin situation. Han ville have fod under eget bord. Han ville have sit eget lille jordbrug. Derfor arbejdede han hårdt. Han lagde lidt penge til side, men det var svært at skrabe penge nok sammen af den usle løn som en slagteriarbejder dengang fik. Og så skete katastrofen Landmandsbanken krakkede i begyndelsen af 1920'erne. Min bedstefar mistede alle sine sparepenge i hvert fald i første omgang. Om han senere fik det erstattet helt eller delvist blev jeg aldrig rigtig klar over. Men han tilgav aldrig de spekulanter, som førte Landmandsbanken ud i et krak. Hele sit liv talte han foragteligt om de pengestærke spekulanter. "Pengegrise", kaldte han dem. Det var umuligt at skrabe penge nok sammen til at købe sit eget lille jordbrug. Men så skete der noget. Folketinget havde vedtaget nogle jordlove. Jordlove som gav mulighed for at udstykke jord til husmandsbrug med billige statslån. Statshusmandsbrug kaldte man dem, og det blev min bedstefars chance. Ved hjælp af de billige statslån fik han muligheden for at få sit eget lille husmandssted. Han blev så men statshusmand. Med mindre end tyve tønder land men ved hårdt arbejde, flid og sparsommelighed så lykkedes det at skabe et udkomme for ham for familien. Der voksede så min far op under meget meget beskedne, økonomiske og sociale kår.

Læreren i hans skole syntes at min far skulle læse videre efter folkeskolen. Men det var fuldstændigt udelukket. Der var simpelthen ikke penge til det. Så han kom ud at tjene på de store gårde. Han havde også en ambition. Han ville selv have sådan en gård, så han arbejdede hårdt, lagde en del penge til side og ved slid og slæb lykkedes det at opfylde drømmen. Han købte en gård, det gik godt. Han købte en større, men han glemte aldrig, hvor han kom fra. Han talte tit, og han taler tit om de elendige sociale vilkår, der herskede på landet dengang. Om hvordan karlene var henvist til fugtige karlekamre ude i nærheden af hestestalden, om hvordan der var is på dynerne og ruderne om vinteren. Han synes dybt følt, at goder og byrder var meget ulige fordelt i samfundet.

Jeg voksede så op på en gård under absolut gode og trygge forhold men også med hårdt arbejde. Det var simpelthen nødvendigt fordi mine brødre og jeg voksede op på landet netop dengang hvor medhjælpen forsvandt væk fra landbruget, så vi skulle simpelthen hjælpe til for overhovedet at få gården til at

løbe rundt. Det var så enkelt. Jeg tror så også at min far syntes at det var sundt at have noget meningsfyldt at give sig til. Så vi blev sat tidligt i arbejde. I dag tror jeg, at man ville kalde det børnearbejde, og det vil sikkert stride mod en stribe af forordninger og regulativer.

Se, når jeg i dag kigger tilbage, så ser jeg med taknemmelighed på, at jeg i en tidlig alder blev betroet opgaver og ansvar for det gav udvikling, det gav identitet og det gav indhold. Men jeg skal da også være ærlig at tilstå, at det nok mest er i bakspejlet, at det taget sig så ideelt ud. For jeg må indrømme at dengang det stod på, var det ikke altid så sjovt at blive sendt i roerne i stedet for ud at lege røvere og soldater med kammeraterne.

Men vi tænkte ikke på det på den måde, fordi det simpelthen var nødvendigt for overhovedet at få bedriften til at køre. Og jeg husker endnu, hvor ked af det jeg blev engang min far fortalte at på grund af de dårlige tider, så kunne det blive nødvendigt at sælge gården. Men vi sled videre, tiderne blev bedre og vi blev på gården.

Jeg havde nu ikke lyst til at være landmand, så jeg tog på gymnasiet, fik studentereksamen og senere eksamen på universitetet som økonom. Jeg var den første i min familie der fik en studentereksamen og siden en akademisk uddannelse. Og det repræsenterede et gevaldigt spring, fordi mine forældre de var afskåret fra at læse videre efter folkeskolen, for der var simpelthen ikke penge til det. Men jeg fik chancen fordi samfundet i mellemtiden havde stillet gratis uddannelse til rådighed for alle og SU oveni.

Se, den lille familiehistorie den fortæller ganske meget om den kolossale omvæltning, der skete i det danske samfund i det sidste århundrede fra et fattigt landbrugssamfund til et rigt velfærdssamfund. Og så fortæller den ganske meget om, hvad der præger mig og hvorfor jeg har de holdninger jeg har.

Det præger mig, at vi skal bedømme mennesker på, hvad de selv kan, hvad de selv vil og hvad de selv indeholder og ikke på ydre positioner og arvede privilegier. Det præger mig, at det skal betale sig at arbejde og den der arbejder hårdt skal have en belønning for det. Og det præger mig, at det skal være muligt at bryde ud af det sociale mønster. Det, der giver fremdrift i samfundet, er at vi kan bryde fastlåste sociale mønstre. Min bedstefar han havde ikke kunne bryde det sociale mønster, hvis ikke staten havde hjulpet med at oprettet statshusmandsbrug. Det er et eksempel på, at friheden til at forme sin egen tilværelse ikke altid kommer af sig selv. Det er et eksempel på, at ved at give lige muligheder, så giver vi enhver chancen for at udnytte sin frihed.

I min generation, der kunne vi få den uddannelse vi ønskede. Der var det ikke længere pengepungens størrelse der afgjorde, om vi kunne læse videre efter folkeskolen. Det er et eksempel på, at vi kan give lige muligheder i samfundet ved at stille gratis uddannelse til rådighed for alle. Ja, jeg talte her om lige muligheder, og jeg sagde netop lige muligheder. Jeg sagde ikke lighed. Lighed er umuligt. For der vil altid være nogen der er født med en sølvske i munden. Enten fordi de har arvet en masse penge fra familien, eller fordi forældrene har en bedre uddannelse end andre, eller fordi familien har et større menneskeligt overskud til at give børnene en god start i tilværelsen. Jamen sådan vil det altid være. Men omvendt så kan det aldrig være et mål i sig selv at skabe større ulighed i samfundet. Det er forkert, når nogen siger, at det skaber større dynamik at have mere ulighed. Tværtimod. Der er en stor risiko for at i et samfund med stor social og økonomisk ulighed, der bliver mennesker låst fast i sociale mønstre. Der bliver de låst fast i sociale klasser, som de ikke kan bryde ud af. Engang fattig altid fattig blandt andet fordi man ikke har råd til at få en uddannelse så man kan bryde det sociale mønster. Jamen kig jer rundt i verden, der er desværre stribevis af eksempler på, at det er sådan det er. At mennesker ikke kan bevæge sig ud og bryde det sociale mønster. Ja ved i hvad, der går masser af talent spildt i et samfund på grund af den mangel af dynamik, på grund af den fastlåste sociale situation. Så det er forkert at sige at større ulighed giver mere dynamik, det kan meget vel føre til det modsatte. Og Danmark er jo i virkeligheden et godt eksempel, hvor vi har masser af dynamik, hvor vi har masser af fleksibilitet i

hvert fald sammenlignet med andre blandt andet fordi vi har et samfund, hvor der ikke er stor social og økonomisk ulighed.

Så det, vi skal stræbe efter, det er et samfund, hvor der er stor social bevægelighed. Det, vi skal stræbe efter, det er et samfund, hvor det er muligt at bryde det sociale mønster. Det, vi skal stræbe efter, det er et samfund hvor der er lige muligheder for alle. Et samfund, hvor det er op til den enkelte at udnytte disse muligheder. Et samfund, hvor det, der giver mulighederne, er den enkeltes evner, vilje og talent og ikke nedarvede positioner og privilegier. Det, vi skal stræbe efter, er et samfund, hvor der er en chance for alle der kan og vil.

Se det er så mit afsæt og her står jeg så sammen med jer midt i en stor politisk opgave og hvor er det så vi vil hen? Jeg vil godt prøve i dag at skitsere syv pejlemærker for hvor jeg synes vi skal hen, hvis vi sådan kigger fem – ti år ud i fremtiden.

For det første:

Det skal kunne betale sig at arbejde. Det skal kunne betale sig at gøre en ekstra indsats. Det skal være attraktivt at lægge sit arbejde i Danmark. Det skal være attraktivt at placere sin virksomhed i Danmark. Derfor så må vi sætte det mål at vi i Danmark skal have en lavere skat på arbejde.

Det mål, det skal vi kombinere med et andet, nemlig at vi også har et samfund, hvor der er en god social tryghed og sikkerhed. Lad mig bare som et eksempel nævne, understøttelsen ved arbejdsløshed.

Det skal være sådan, at i det danske samfund er det muligt at tjene en indkomst, at løbe en risiko men hvis det går galt, så skal der også være et sikkerhedsnet, der samler op. Og dem der på den måde uforskyldt kommer i ledighed skal også have en ordentlig og anstændig ydelse. Det er også med til at give fleksibilitet og bevægelighed i det danske samfund.

Tag for eksempel det danske arbejdsmarked, hvor det er nemt for arbejdsgiverne både at ansætte og fyre medarbejdere, fordi vi til gengæld har sikret, at der er en ordentlig tryghed ved ledighed. I andre lande de gjort det på en anden måde, det giver et mere stift, et mere ufleksibelt arbejdsmarked.

Der er store fordele ved den kombination, vi har lavet i Danmark af fleksibilitet og social sikkerhed.

Desværre viser tallene så, at for 135.000 danskere på arbejdsmarkedet, der er der kun en gevinst på omkring 50 kroner om dagen ved at gå på arbejde frem for at hæve en understøttelse. Og det er klart at vi skal sikre, at det bedre kan betale sig at arbejde. Men det skal vi ikke gøre ved så at skære understøttelsen på ledighed ned, for den er såmænd ikke for stor. Og der skal være en ordentlig understøttelse til dem, der kommer i ledighed.

Nej den måde vi skal gøre det på, det er ved at sænke skatten på arbejdsindkomst. Sådan at når man går i beskæftigelse, så er der også en klar gevinst ved det. Det kan betale sig at arbejde. Det er måden at gøre det på.

Og hvordan realiserer vi så dette mål om gradvist i det danske samfund at sænke skatten på arbejde?

Jamen, det var jo ingen sag, hvis jeg bare sagde, jamen nu sænker vi skatten på arbejde og så sætter vi afgifterne op, eller som vismændene siger halvårligt i deres rapporter; vi skal sætte boligbeskatningen op.

Jamen, den slags narrespil, hvor man lusker med skatten ved bare at flytte skattebyrden fra den ene lomme over i den anden. Det er jo ikke en reel lettelse af beskatningen. Jeg tror såmænd, at det folk kigger på, det er, hvad er der til resten, når det hele er betalt. Nej det er der ikke noget perspektiv i bare at lave sådan nogle omlægninger. Politikerne har også en vane med at tage sig betalt for ulejligheden med at flytte fra den ene lomme til den anden lomme, så det ender altid med at blive dyrere.

Så der skal være tale om ærlig og reelle lettelser, og der er der kun én vej frem, og det er den som regeringen har indledt, som så skal fastholdes over et meget langt åremål.

Jeg vil godt sige, at i Venstre, der har vi en tradition for økonomisk ansvarlighed, og derfor er vi ikke nogen, der sådan går ud og lover milliard store skattelettelser, uden at vi har sikkerhed for, at pengene er til det.

Der er ikke noget, der er nemmere end bare at slå ud med hånden og love skattelettelser.

Det er så nemt. Det lyder så flot. Det er ikke nogen kunst. Nej kunsten det er at skabe forudsætningerne på en troværdig og en ansvarlig måde. Og det er det vi

skal stå for. Og derfor er den rigtige strategi at holde fast i den kurs, der er lagt. Det vil sige, at vi reserverer den økonomiske vækst, der er i kommende år på den måde, at der bliver en lille beskeden vækst i den offentlige sektor, ikke nedskæringer, men en lille beskeden vækst, som vi nu har præsteret i de senere år, og så bliver der en større vækst i den private sektor. Og på den måde så får vi gradvist en større og større privatsektor til at producere de værdier, som vi så skal finansiere en offentlig sektor af. Som ikke bare er på størrelse med den vi har nu, men som oven i købet er en lille smule voksende.

På den måde så bliver det muligt med en gradvist langsomt faldende skatteprocent at finansiere en offentlig sektor, ikke blot af den størrelse vi har nu, men svagt voksende, men svagere voksende en den private sektor.

Det er strategien. Men det kræver selvfølgelig, at man forstår, at det klarer vi altså ikke fra det ene år til den næste. Ja det klarer vi selvfølgelig heller ikke på fra en valgperiode til den næste.

Det kræver at man er stålsat, det kræver at man er tålmodig, det kræver, at man har blikket fast rettet mod målet og tager skridtene i den takt, hvor pengene er til det. Det er det, vi skal sætte os som mål: Vi skal sætte os som mål, at det bedre skal kunne betale sig at arbejde i Danmark. Derfor skal vi lette skatten på arbejde. Skat er andet og mere end penge. Skat handler til syvende og sidst også om frihed. Om friheden til at man kan disponere over en større andel af den indkomst, man selv har skabt ved at gå på arbejde. Derfor skal vi sætte det mål at vi gradvist sænker skatten på arbejde i det danske samfund.

Det andet pejlemærke.

Det er at det enkelte menneske skal have mere frihed. Vi står overfor en ny fase i udviklingen af det danske velfærdssamfund.

En ny fase hvor vi skal kombinere det fælles for at løse en række opgaver med mere frihed til at den enkelte selv kan vælge mellem forskellige løsninger. En ny fase hvor vi skal kombinere en gradvist faldende skat på arbejde med mere kvalitet for pengene i den offentlige sektor. En ny fase hvor vi skal kombinere individualitet med en stærk sammenhængskraft i vores samfund.

Når jeg ser frem, så ser jeg et velfærdssamfund, hvor vi er fælles om at løse en række opgaver, men hvor borgerne har en udstrakt frihed til selv at vælge mellem forskellige løsninger. Fælles om at løse sundhedsopgaven, men frit valg for patienterne når det gælder sygehusene. Fælles om at løse opgaven med ældrepleje og omsorg, men frit valg for de ældre. Fælles ansvar for at løse opgaven med at børnene i vores samfund kan blive passet, så vi stadig kan have et fleksibelt arbejdsmarked, men frit valg for forældrene, når det gælder forskellige børnepasningsmuligheder. Fælles ansvar for at vi har gode skoler, men frit valg for forældrene når det gælder valg af skole for deres børn. Noget af det har vi jo taget fat på og vi skal videreudvikle det i de kommende år.

En af de ting vi i øjeblikket sidder og videreudvikler, det er at danske studerende skal have bedre muligheder for at vælge at tage hele eller dele af deres uddannelse i udlandet med at pengene følger den uddannelsessøgende.

Og jeg kunne da også godt forestille mig, at når det gælder de ældre, så adopterer vi i Danmark den hollandske model, at de ældre får et personligt budget, som de så fuldstændig frit kan bruge til hjemmehjælp.

Vi skal have det fælles ansvar kombineret med en personlig valgfrihed. Og når jeg ser frem, så ser jeg også en offentligsektor, som er langt mere kundeorienteret om jeg så må sige mere

brugerorienteret end den vi har i dag. Blandt andet på den måde at mennesker der har brug for service fra det offentlige kun skal henvende sig et sted i stedet for at rende fra Herodes til Pilatus. Tag for eksempel en som vil starte en ny virksomhed, så i stedet for at man skal henvende sig mange forskellige steder, så skal man kun henvende sig et sted, så får man alle de oplysninger og al den hjælp man skal have et sted. Eller tag for eksempel en udenlandsk virksomhed, der vil etablere sig i Danmark. I stedet for at den skal indhente ansøgninger og tilladelser alle mulige steder, jamen så er der en indgang og et sted hvor man henvender sig, så får man alle oplysninger, så får man al hjælp, så får man alle service der.

Vi har småt taget fat på det med den nye kommunalreform og det er et projekt, vi skal videreudvikle i de kommende år. Det samfund jeg gerne ser, det er et, hvor vi ser på tværs af systemerne, hvor vi sætter mennesket frem for systemet.

Så det tredje pejlemærke.

Det er at vi skal have et samfund, hvor der er lige muligheder for alle. Desværre må vi sige at det danske samfund er i dag et af de samfund, hvor vi er dårligst til at bryde det, der hedder den negative sociale arv. Det er desværre i Danmark sådan at alt fort ofte så bliver forældrenes sociale problemer nedarvet til børnene som fortsætter med at i næste led at være i sociale problemer. Det er det man kalder negativ social arv.

Og vi er, hvis man kigger på de nordiske lande, som vi jo oftest sammenligner os med, så er vi ganske simpelt det ringeste land til at løse den opgave det er at bryde den negative sociale arv. Jeg tror, at en af grundene til at vi er så dårlige til det, det er, at vi har rettet fokus et forkert sted hen. Vi har snakket for meget om penge og for lidt, om det jeg vil kalde kulturel og uddannelsesmæssig ballast.

Jeg afviser ikke, at negativ social arv selvfølgelig også har noget at gøre med penge. Det afviser jeg ikke. Men jeg tror, at vi skal se i øjnene, at vi står overfor en anden form for ulighed end den gammeldags. Faktisk er Danmark jo det samfund i verden, hvor vi har størst økonomisk lighed. Det er faktisk ikke der problemet ligger først og fremmest. For vi er det samfund, der har mest lighed i verden.

Nej, problemet ligger et andet sted. Jeg vil kalde det en kulturel ulighed. En ulighed i sociale kompetencer. Altså kompetencen til at kunne begå sig i samfundet i mere bred forstand. Og denne kulturelle ulighed den bunder så igen i mangelfuld uddannelse. Og derfor skal den nye strategi være, at vi bekæmper negativ social arv ved at satse på kontante faglige færdigheder til børn og til unge. Det er det bedste redskab, vi overhovedet kan give mennesker til at bryde det sociale mønster. Det er uddannelse. Og det skal starte allerede i børnehaven. Børn skal have lov til at være børn og lege og så videre, men man kan godt lade leg og læring gå hånd i hånd, så man allerede der begynder at give nogle af de sociale kompetencer, der gør at man så kan klare sig ordentligt i samfundet senere. At man også er klar til at modtage undervisning i skolen, og vi skal netop følge op med solide faglig kundskaber i folkeskolen. Jeg vil sige, den største forbrydelse der er begået mod de svageste elever, det er den såkaldte fri læring. Det er det princip, hvor man siger at det er op til børnene selv at lære. Jo de skal selvfølgelig være motiveret. Men jeg må nok sige, at de allersvageste, de mest udsatte, de kan jo netop ikke tage det ansvar på sig. Det er jo netop det, der er problemet. At den der fri læring, det er jo for de stærke. De mest udsatte, de har brug for, at der bliver taget hånd om dem fra stærke ledere, fra stærke lærere i skolen, og det vil blive kerne i vores reform.

Vi skal bryde den negative sociale arv. Og når jeg ser frem til Danmark 2015, så sætter jeg det mål, at vi der har et dansk samfund, hvor der er lige muligheder for alle. Hvor vi, så vidt det nu er muligt, har brudt den negative sociale arv. Hvor vi har skabt et samfund, hvor der er lige chancer for alle, der kan og vil.

Det fører mig til det fjerde pejlemærke.

Nemlig at vi skal have et Danmark med en stærk sammenhængskraft. Fordi sammenhængskraft har også noget at gøre med at skabe lige muligheder.

Hvad er sammenhængskraft? Det bliver jo sådan brugt lidt i flæng. Det kan være nyttigt lige sådan at få lidt kontant på det. Nogle enkelte elementer er i hvert fald vigtige, når jeg kigger på sammenhængskraft. Først er der selvfølgelig, at vi har et samfund, hvor der ikke er stor social og

økonomisk ulighed, for som jeg før var inde på, hvis der er for stor social og økonomisk ulighed, så risikerer det altså at føre til fastlåste sociale mønstre, man ikke kan komme ud af. Og derfor er sammenhængskraft også at passe på, at der ikke bliver for store uligheder for så bliver der ikke lige muligheder.

Men sammenhængskraft er mere end det. sammenhængskraft er også, at vi har tillid til hinanden i samfundet. Tillid har noget at gøre med at vi har kendskab til hinanden. Ja altså ikke personligt. Det kan vi jo ikke have til alle. Men kendskab til, om jeg så må sige, hinandens baggrund fordi vi ikke lever i adskilte subkulturer, hvor vi ikke har bånd i forhold til hinanden.

Det er jo klart, at hvis man lever stærkt adskilt, opsplittet, atomiseret i et samfund, så kommer man nemt til at nære mistro overfor dem man ikke kender, for hvad er det nu for nogen og hvad er det for en baggrund de har. Og det rammer de svageste for så får de sværere ved at komme ud af det mønster på uddannelse, på arbejde og så videre.

Tillid det er også, at vi har et vist værdifællesskab. Ikke at vi alle sammen skal mene det samme og have de samme holdninger. Men et vist værdifællesskab i form af en kerne, der holder os sammen. Sådant en ting som respekten for det enkelte menneskes liv og frihed. Respekten for at der skal være lige ret for kvinder og mænd, at der er ytringsfrihed i samfundet. Bare for at nævne nogle enkelte grundværdier som man må sige dem må vi stå sammen om, det er en kerne. Det er det, der giver tillid. Altså vi kan være forskellige på mange måder. Der er sådan visse grundværdier, og dem er vi fælles om. Hvis den tillid er til stede, så er det også nemmere for de mest udsatte grupper at få en chance i tilværelsen. Hvis den ikke er til stede, så kommer vi nemt til at se lidt med mistro og mistænksomhed på nogle grupper, og så bliver det sværere for dem at gøre sig gældende. Så får de ikke lige chancer. Derfor er sammenhængskraft vigtigt.

Så vil jeg føje yderligere et element til sammenhængskraft, som jeg synes spiller en rolle, når vi kigger på det danske samfund. Det er den tradition, vi har i Danmark for sådan at snakke os tilrette om tingene. Vi har sådan en pragmatisk indstilling til tingene. Vi har samtidig en udstrakt ytringsfrihed. Det er måske også en del af det. En udstrakt ytringsfrihed som jeg sandelig skal love for, at vi bruger med fryd. Vi taler både Per og Poul imod og kong Salomon og Jørgen Hattemager og der gøres ikke forskel. Men det er jo godt. Det er med til at få samfundet til at hænge sammen, fordi til syvende og sidst så er denne udstrakte antiautoritære trang til at bruge sin ytringsfrihed kombineret med et varmt samfundssind, hvor vi synes at beslutninger, de skal jo en gang træffes hen over bordet og kaffen. Det er jo sådan den danske tilgang til det. Og når jeg sådan kommer rundt i verden, så oplever jeg egentlig, at jeg kommer til at se at den er egentlig unik på mange måder i hvert fald den måde vi praktiserer den på. Og jeg tror, at det er med til at holde det danske samfund sammen.

Det er en del af sammenhængskraften, at vi er gode til sådan at snakke os til rette om ting.

Vi har samtaledemokrati. Men se i disse år, der er den sammenhængskraft jo altså stærkt udfordret af nogle grupper, som er temmelig aggressive og højtråbende. Den er udfordret, når tusinder af unge bliver samlet af Hizb-ut-Tahrir på Nørrebro under overskriften ”Demokrati er noget bras”.

Den bliver udfordret, når kvindelige lærere i nogle skoler kan opleve af drengene i klasserne siger, at kvinder ikke burde være lærere.

Denne sammenhængskraft bliver udfordret, når man nogle steder på skoler nu kan opleve, at diskussioner udvikler sig til hadske opgør.

Den bliver udfordret, når familien vil bestemme, hvem de unge piger skal giftes med. Den bliver udfordret, når der bliver begået æresdrab på unge kvinder. Den bliver udfordret, når religiøse ledere foreslår blodpenge til gengæld for drab.

Se, det er nogle få isolerede grupper. Det er nogle minoriteter, der aggressivt udfordre sammenhængskraften i det danske samfund. Og det gør mig ondt for de mange, mange indvandrere, der gerne vil finde en plads i det danske samfund på arbejde, på uddannelse. Forældrene sørger for, at børnene får en god start i tilværelsen. Det gør mig ondt for dem, fordi den her udfordring af sammenhængskraften betyder, at der så også i grupper, i det danske samfund, bliver set med nogen mistror og mistænkksomhed på bredere grupper af

indvandrere – også på dem der har virkelig et stærkt ønske om at finde en plads i det danske samfund.

Jeg kan ikke lade hver med at sige at i går mødte jeg, her i salen, en familie som er med til Venstres landsmøde. Forældrene har deres to børn med, to drenge, Michel og Kevin, som har et stærkt ønske om at finde en plads i det danske samfund. Og helt sikkert får det. Kvikke drenge. Taler perfekt dansk, dygtige i skolen, vil noget, har ambitioner. Det gør mig ondt at sådan en familie og mange andre skal føle, at der måske nogen steder i det danske samfund bliver set skævt og givet færre muligheder fordi der er nogle minoritetsgrupper, som aggressivt udfordrer sammenhængskraften i det danske samfund. Og derfor er min appel, at vi står sammen med de moderate, de fornuftige. Med dem som tager afstand for denne aggressive, denne fundamentalistiske, denne middelalderlige holdning. Og at vi sammen får sikret at det danske samfund også i fremtiden bliver båret af en kerne af nogle fælles værdier, som vi er enige om, så det danske samfund også i fremtiden har en stærk sammenhængskraft.

Og det får mig til lige at indskyde en enkelt bemærkning om religionens betydning i det danske samfund. Danmark er jo ikke det vi kalder et sekulært samfund, hvor vi sådan meget præcist har skilt det offentlige liv fra religionen. Og det er vel på en måde en del af sammenhængskraften i det danske samfund, at det danske folk inden for sådan en meget bred og rummelig folkekirkelig ordning har en fælles tro. Ikke at der ikke har været plads til andre trossamfund, det er der jo, det ved vi. Men i den der gode ånd, som jeg før var inde på med samtalen hen over bordet og kaffen der har det religiøse liv udfoldet i Danmark. Der har været forskellig skarphed i den religiøse overbevisning. Men det har været inden for rammen af denne samtale og man har kunnet finde fornuftige løsninger på det. Jeg er nødt til at sige lige ud, at den udfordring vi nu ser sammenhængskraften i det danske samfund, den har jo i hvert fald taget sit afsæt i en bestemt religion, nemlig islam. Som vi oplever, i den der udgave, en mere aggressiv religionsudøvelse end vi er vant til i det danske samfund. Jeg vil gerne sige, efter min mening, kan det godt inden for rammerne af det danske samfunds sammenhængskraft, der kan vi godt rumme flere religioner. Men vist det skal være kombineret med fortsat stærk sammenhængskraft i Danmark, så

må enhver religion finde sin plads inden for rammerne at det som jeg vil kalde ”det joviale danske samtaledemokrati”. Så når jeg ser frem til Danmark 2015, så er det et Danmark, hvor indvandrere er i arbejde i samme omfang som danskere. Det er et samfund, hvor vi har nedbrudt isolerede ghettoer og sørget for at folk kan leve side om side med hinanden i gensidig forståelse. Det er et samfund, hvor alle bidrager positivt til sammenhængskraften i det danske samfund ved at der er en fælles kerne af værdier, som vi holder sammen om. Og så er det et samfund, hvor alle muslimer praktiserer deres religion i overensstemmelse med den danske tradition for jordnærhed, pragmatisme og respekt for hinandens holdninger. Jeg vil ikke acceptere et opsplittet Danmark. Jeg ønsker et Danmark, der også i fremtiden er harmonisk og som også i fremtiden hænger sammen.

Og det leder mig så frem til det femte pejlemærke.

Nemlig at vi skal styrke og udvikle dansk kultur i bredeste forstand.

For se sammenhængskraft, det er også, at der er noget, der holder os sammen. Noget der binder os sammen som folk. Det er jo selvfølgelig sproget, det er historien og landet, det ved vi. Det der binder os sammen som folk, det er jo også en kulturarv. Det er det der binder os sammen med folket historisk. Og så også gør os lidt stolte. Selv om Christian den IV førte landet i ulykke, så kan vi alligevel ikke lade være med at være stolte over alle de bygninger, vi kan se. Jeg opfordrer ikke til en gentagelse, men jeg siger bare, at til det der binder en land sammen, det er jo også at man med stolthed kan se tilbage på noget, som tidligere generationer har frembragt. Som står i dag som mærker vi lægger vægt på, som vi er stolte af. Men vi ser det jo ikke bare som synlige monumentale værker, men på mange måder i litteratur, i billedkunst, i film. På mange måder, så har vi en kulturarv, som vi skal være bevidste om, fordi den er med til at binde os sammen som folk. I den forbindelse er der også noget andet, som binder os sammen, som gør os stolte over at være danske, det er når noget, der er dansk bliver fremhævet og værdsat internationalt. Når danske film får priser i

udlandet, så ranker vi ryggen, vi bliver lidt stolte. Eller når danske arkitekter, de frembringer noget, som står som monumenter rundt omkring. Der hvor man siger, det var en dansk arkitekt. Så føler vi os rigtig danske. Eller når en dansker får en Nobelpris, når vi vinder melodigrandprix, når foldboldholdet bliver europamestre, når håndboldpigerne bliver verdensmestre. Hver gang så er nationen samlet. Det er sådan nogle ting, der er med til at give bevidsthed om hvad det vil sige at være dansk. Det er vigtigt for sammenhængskraften, at der er noget der binder os sammen som folk.

Jeg vil så godt her understrege, at det er vigtigt at forstå, at det aldrig må blive noget indadvendt, navlebeskuende, næsten nationalistisk i ordets negative betydning, for vi skal hele tiden være klar over, at det der har gjort os til det vi er i dag, det er jo et konstant møde med fremmede kulturer. Det vi i dag kalder ærke-kernedansk, det vil man se, hvis vi går tilbage i tiden, det er noget der er produktudviklet af forskellige impulser udefra. Og derfor ville vi jo gå fuldstændig i stå, og nærmest blive et nationalmuseum, hvis vi slog os til tåls med det der er skabt og med at være stolte over det vi nu og her kan præstere. Vi skal være klar over, at det der skal give en stærk bevidsthed om det danske i fremtiden, det er at vi er åbne, udadvendte og modtagelige for impulser og lader det vi føler i dag er dansk, lade det stå frem i et frit møde med påvirkninger og impulser udefra. Og så tror jeg at det er vigtigt, at vi også er bevidste om, at hvis man skal være glad for det at være dansk, så skal man hele tiden præstere noget, som er særligt, noget som rager lidt op. Og hvor er det sommetider lidt svært at få truffet de lidt større beslutninger om det der er stort og lidt utraditionelt.

Tror I på, at vi havde haft en stor, flot stor operabygning stående i København, hvis ikke vi havde haft en stor privat mand, der havde taget et initiativ. Jeg tror det ikke. Jeg tror vi skal være lidt bedre til at træffe den slags beslutninger om det der er stort, utraditionelt og anderledes. Vi skal ikke være bange for at lave noget, der bryder igennem lydmuren. Hvorfor er der mange, der godt kan lide at tage til Paris for at se noget spændende arkitektur, det er fordi det er anderledes. Eller til London og New York. Det Danmark jeg gerne vil have, det er et hvor udlændinge, de strømmer til Danmark for at se noget der er spændende, utraditionelt og anderledes. Og derfor tror jeg det er vigtigt, at vi

altid er parat til at belønne, stimulere og anerkende de særlige præstationer inden for kunst, inden for film, inden for arkitektur, inden for ingeniørværk og inden for design og inden for idræt. Over alt hvor det danske det kan blive kendt og synligt. Jeg vil gerne når jeg ser frem til 2015, at vi har et Danmark, hvor vi er stolte af vores land, af vores kultur, af vores historie, men også et Danmark, hvor vi er stolte og udadvendt og modtagelige af impulser udefra.

Og det fører mig så frem til mit sjette pejlemærke.

Nemlig at Danmark skal være en aktiv spiller på den internationale scene. Vi skal være en aktiv spiller i Europa. Prøv at tænk på det store perspektiv. For 60 år siden, der lå Europa sønderbombet oven på en ødelæggende krig. I dag, der blomstre Europa i frihed, fred og i fremgang og vi har fået genskabt et helt Europa. Det er takket være EU. Vi skal hele tiden huske det. Og så skal vi sikre, at dette store europæiske perspektiv det bliver fastholdt. Den der debat om ja eller nej til EU det er jo fortid. EU er her, EU bliver her. EU er i dag rammen om de beslutninger, der træffes om Europas fremtid. Det er mit ønske, at Danmark skal være fuldt og helt med til at træffe de beslutninger.

Når jeg ser frem til Danmark 2015, så er det et Danmark, der er med i Euroen. Så er det et Danmark, der er med i EU's forsvarssamarbejde. Så er det et Danmark, der er med i EU's retlige samarbejde på de punkter hvor det kan ske, uden at det slækker dansk udlændingepolitik. Og kom så ikke i sådan en tale og spørg mig om hvornår skal vi så have de folkeafstemninger. Jeg sagde 2015. Der håber jeg, at det er sådan. Der kan være sket meget forinden. Men lad mig bare understrege EU er her. EU er rammen om det der skal ske i Europa i de kommende år og derfor er det helt afgørende at Danmarks stemme kan lyde med fuld vægt og det kræver også at vi kommer af med undtagelserne.

Danmark skal være fuldt og helt med i EU.

Og samtidigt med at vi styrker det europæiske samarbejde, så skal vi styrke samarbejdet mellem Europa og USA. Der er ikke nogen modsætning mellem et stærkt samarbejde i Europa og et stærkt samarbejde over Atlanten. Tværtimod.

USA har også brug for, at vi er stærke i samarbejdet i Europa til at klare en række af vores opgaver og problemer selv. Vi deler fælles værdier med USA. Og en masse af de globale opgaver kan kun løses i et stærkt fællesskab med amerikanerne. Der er behov for en ny start i samarbejdet mellem Europa og USA. Vi skal forstærke samarbejdet om bekæmpelse af terror. Vi skal forstærke samarbejdet om det man kunne kalde bæredygtig udvikling i verden i bred forstand. Og løse miljøopgaver, med at bekæmpe fattigdom. Og endelig så skal vi have et bedre og stærkere samarbejde om handel.

Og når jeg ser frem til Danmark 2015, så ser jeg frem til, at vi der har skabt et stort atlantisk frihandelsområde, hvor Europa og USA indgår i et stort fælles frihandelsområde – et stort indre marked.

Vi ved alle sammen, at der kan være skærmydsler mellem Europa og USA i det daglige. Men ved i hvad, det er altså sådan, at når det kommer til stykket er det der forener europæere og amerikanere det er langt større og det er langt stærkere end det der skiller os. Vi deler fælles værdier og derfor skal vi også stå sammen om at fremme og sikre frihed, fred og folkestyre i verden. Når jeg ser frem til 2015, så har vi opfyldt FN's mål om at halvere fattigdom i verden. Men det bliver en stor opgave. Specielt i visse dele af verden. Min kone og jeg var for få uger siden på besøg i Afrika i Tanzania og Mozambique. Det var både en opløftende og nedslående oplevelse. Opløftende fordi vi mødte afrikanske ledere, som nu har forstået at der er behov for reformer for at bringe samfundene fremad og for at bekæmpe fattigdom.

Nedslående fordi vi jo også så hvor enormt dybe problemerne er. Hvor alvorligt problemet er med sundhed. Hvor alvorligt problemet er med den dybe fattigdom. Hvor alvorligt problemet er med analfabetisme.

Der er behov for at gøre en helt særlig indsats for at løse de problemer. Der er behov for mere udviklingsbistand til Afrika – ingen tvivl om det. En bistand hvor vi hjælper med at sikre god regeringsførelse, for hvis ikke de vil bekæmpe korrupsion og sikre god regeringsførelse, så er det hele spildt. En bistand, hvor vi hjælper med bedre sundhed, bedre uddannelse. En bistand, hvor vi ikke mindst hjælper dem med at opbygge en stærk privat sektor. For vækst i den private sektor er det mest effektive middel til at bekæmpe fattigdom.

Det skal vi gøre. Men selvom bistand er vigtigt, så er der noget, der er endnu vigtigere for at de fattige lande, de kan komme ud af fattigdommen. Det er at de får en friere og nemmere adgang til verdensmarkedet. Det er der lavet mange analyser af, der dokumenterer. Men bare kort, det der virkeligt er den langsigtede løsning, det er at landene de får mulighed for at tjene deres egne penge. Og det kræver frihandel. Det kræver, at de får fri adgang til verdensmarkedet. Det er altså sådan, at når den frie handel vinder frem, så trænger vi fattigdommen tilbage. Så det mål, vi skal sætte os, det er global frihandel.

Når jeg ser frem til 2015, så er der skabt global frihandel og det jeg ønsker, det er, at Danmark skal være en ledende kraft til at få åbnet verdensmarkedet og at det lykkes for os at få overbevist de skeptiske partnere i EU om at EU skal være en ledende globalt for at sikre frihandel i verden.

Og så endelig det syvende pejlemærke.

Når jeg ser frem til 2015, så har vi nået målet om at gøre Danmark til verdens mest konkurrencedygtige økonomi. Ved at vi har gennemført den ambitiøse globaliseringsplan, vi nu har lanceret. Ved at vi har skabt uddannelser i verdensklasse, alle børn kan læse når de forlader folkeskolen, alle unge får en ungdomsuddannelse og over 50 procent af alle unge får en videregående uddannelse. Og vi bruger væsentligt mere end tre procent af landets samlede produktion på investeringer i forskning og uddannelse, når vi tager den offentlige og den private sektor under et.

Men når vi i 2015 er verdens mest konkurrencedygtige økonomi, så er det også fordi at vi har satset på det der er det særligt danske. At vi har satses på, at vi har et fleksibelt arbejdsmarked i Danmark, der giver os konkurrencefordele i forhold til andre lande. Det skal vi bygge videre på. At vi har en effektiv og velfungerende offentlig sektor. Og at vi har satset på det jeg vil kalde en original ledelseskultur, hvor vi kombinerer stærk ledelse med medindflydelse og kreativitet.

Når jeg ser frem til 2015, så er det et Danmark som har indledt et meget stærkt og tæt samarbejde med Kina, som til den tid vil være en meget, meget stor og stærk verdensøkonomi. Indledt et stærkt samarbejde om økonomi, om kultur og om uddannelse.

Og når jeg ser frem til 2015, så er det et Danmark, hvor vi tiltrækker forskere, studerende, lærere, iværksættere fra udlandet fordi vi har sænket skatten på arbejde. Danmark er blevet et attraktivt sted at lægge sin virksomhed. Og derfor er Danmark blevet et center for viden, teknologi og forskning. Og derfor blomstrer Danmark i 2015 økonomisk, kulturelt og uddannelsesmæssigt.

Se, det var de syv pejlemærker.

Og det er netop pejlemærker, fordi vi skal gøre os klart, at de mål, dem når vi ikke på et år eller sågar en valgperiode. Det vil kræve tålmodighed. Og når vi nu snakker om tålmodighed, så skal jeg så straks bekende, at det er ikke en egenskab jeg er udstyret med fra naturens hånd. Men jeg bilder mig ind, at jeg i årenes løb har lært mere om mennesker og om livet i det hele taget.

En af mine fejl er at jeg i min ivrige kamp for mere frihed til den enkelte måske blev så højroestet at det kom til at overdøve den anden side af friheden, som er mindst lige så vigtig. Næmlig de lige muligheder og det sociale ansvar som vi har talt om i dag.

Jeg har også lært noget om måden at arbejde på. Jeg troede engang, at den rigtige metode det var at lægge en kæmpemæssig reform frem og så i drastiske ryk ommøblere store dele af samfundet på en studs. Men det, jeg har indset, er, at hvis man gennemfører så voldsomme forandringer så hurtigt og i sådan et omfang at ingen kan overskue konsekvenserne, så går det sådan at selv dem, som egentlig er tilhængere af forandring og fornyelse de bliver utrygge og skeptiske overfor det. Og det er meget menneskeligt. Vi har alle sammen et krav på at kunne gennemskue og overskue, hvad det egentlig er der foregår. Og der er også den risiko ved disse mega reformer, at der er grupper, som bliver glemt og at der er grupper, som bliver klemmt. Derfor er det vigtigt at tage sit udgangspunkt i den givne virkelighed og ikke i abstrakte systemer. Derfor er det vigtigt at gå frem i en takt, hvor sjælen kan følge med, hvor forandring går hånd i hånd med tryghed, hvor alle kan overskue og gennemskue, hvad det egentlig er der sker. Og det vi derfor skal gøre, er at sætte os klare mål. Være åbne om vore mål og så ved sejt slid at arbejde os frem mod disse mål skridt for skridt.

Det er sådan jeg arbejder. Det er sådan jeg gerne vil have at Venstre også arbejder.

Se der er to erindringer fra min barndom og ungdom, som jeg har båret med mig og som egentlig sammenfatter mit ståsted og de mål jeg her har sat for udviklingen i det danske samfund.

Det ene det er den morgen, hvor jeg første gang tog til gymnasiet i Viborg. Morgenbordet, der hvor min far fandt anledning til at holde det, jeg vil kalde et opbyggeligt foredrag. Han gjorde mig klart, at når jeg nu var i den privilegerede situation, at jeg kunne starte på en uddannelse, der var fuldstændig gratis, så var det fordi, at der var andre mennesker, der i deres ansigtssved og med hårdt arbejde havde skabt de værdier, som gjorde det muligt at finansiere den gratis uddannelse. Derfor gjorde han mig også klart, at jeg hele tiden skulle holde mig for øje, at det er ikke finere at have en boglig uddannelse end en praktisk uddannelse. Og han gjorde mig klart, at dem der får det privilegium at få en sådan gratis uddannelse skal altid tage et særligt ansvar overfor dem der ikke har fået det privilegium. Den holdning har jeg båret med mig. Det gjorde et stort indtryk fordi han der tog sit afsæt i egne erfaringer og i min egen families historie, så det har jeg båret med mig som en fast bestanddel af mit tankegods.

Den anden erindring, den er faktisk fra dagligstuen derhjemme. Min mor ved klaveret, hun var meget optaget af højskolen og det folkelige liv, og hun havde besluttet at vi tre brødre, vi skulle en gang om ugen synge fra højskolesangbogen. Så spillede hun på klaver til. Så vi stred os igennem højskolesangbogen. Og jeg vil godt sige, at det var ikke sådan at vi i højstemte vendinger talte om Grundtvig og det folkelige liv, men det lå som det uudtalte, det naturlige, det givne. Og for mig har Venstre altid stået for netop den folkelige liberalisme. Ikke den abstrakte ideologi men et menneskesyn der tager sit udgangspunkt i den givne virkelighed. En frihed der giver mennesker større mulighed for at forme deres eget liv. Et fællesskab hvor der er lige muligheder for all, hvor vi taget et socialt ansvar, hvor der er en stærk sammenhængskraft og

så et frisind. Hvor der er frihed til forskellighed men også et fast ståsted i form af et sæt af grundværdier, som holder os sammen. Vi har sat ambitiøse mål, vi når det ikke på et år, eller på en valgperiode. Det kræver tid, det kræver målbevidsthed, det kræver solidt arbejde. Det kræver at vi står sammen om det, lad os nu sammen gå ud og virkeliggøre de mål.

Kilde

Ukendt

Tags

Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soendagstale-paa-venstres-landsmoede-2005>